

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 22. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Artūrs Kučs un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Rēzeknes valstspilsētas
pašvaldības domes (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas
ierosināšanu (ieteikums Nr. 80/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu
atzīt Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišanas likumu (turpmāk –
Atlaišanas likums) un Pašvaldības domes vēlēšanu likuma (turpmāk – Vēlēšanu
likums) 1. panta otrās daļas 2. punktu un trešo daļu (turpmāk kopā arī – apstrīdētās
normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme)
1. un 101. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Atlaišanas likuma 1. pants nosaka: “Ar šo likumu Saeima atlaiž
Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domi, ņemot vērā to, ka Rēzeknes
valstspilsētas pašvaldības dome ir pieļāvusi Likuma par budžetu un finanšu
vadību, likuma “Par pašvaldību budžetiem” un Pašvaldību likuma pārkāpumus,
nenodrošinot likumos noteikto funkciju izpildi un neievērojot valsts un attiecīgās
administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.”

Atlaišanas likuma 2. pants paredz, ka Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā tiek iecelta pagaidu administrācija, un noteic tās sastāvu. Saskaņā ar Atlaišanas likuma 3. pantu pagaidu administrācijas locekļiem ir atļauts savienot amatu pagaidu administrācijā ar amatiem citās institūcijās.

Atlaišanas likuma 4. pants noteic, ka pagaidu administrācija darbojas līdz dienai, kad uz pirmo sēdi sanāk nākamajās kārtējās pašvaldību vēlēšanās ievēlētā Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības dome.

Atbilstoši Atlaišanas likuma 5. pantam pagaidu administrācijas darbību nodrošina un finansē no Rēzeknes valstspilsētas budžeta līdzekļiem. Atlaišanas likuma 6. pantā noteikts pagaidu administrācijas locekļu atlīdzības apmērs.

Savukārt saskaņā ar Vēlēšanu likuma 1. panta otrās daļas 2. punktu, ja Saeima ir pieņēmusi likumu par domes atlaišanu, domi ievēlē uz atlaistās domes atlikušo pilnvaru termiņu un šā panta pirmajā daļā noteikto termiņu, ja līdz kārtējām domes vēlēšanām ir palikuši mazāk nekā 24 mēneši, bet vairāk nekā deviņi mēneši, un likumā par domes atlaišanu nav noteikts citādi.

Minētā panta trešā daļa nosaka: “Jaunas domes vēlēšanas nenotiek un līdz kārtējām domes vēlēšanām darbojas pagaidu administrācija, ja Saeima ir pieņēmusi likumu par domes atlaišanu un:

- 1) līdz kārtējām vēlēšanām ir palikuši mazāk nekā deviņi mēneši;
- 2) līdz kārtējām domes vēlēšanām ir palikuši vairāk nekā deviņi mēneši, bet ne vairāk kā 18 mēneši un likumā par domes atlaišanu noteikts, ka jaunas domes vēlēšanas nenotiek.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likumu

normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu normatīvo aktu normu atbilstību Satversmei.

Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Tomēr Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos vairāku normatīvo aktu normu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama arī tad, ja apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2021. gada 8. maija lēmuma par lietas Nr. 2021-19-01 ierosināšanu 5. punktu*).

No pieteikumā ietvertā pamatojuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros veicinātu lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 7. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir pašvaldības domei. Pieteikuma iesniedzēja ir pašvaldības dome, līdz ar to tā ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot Satversmes tiesas likuma 18. un 19. pantā pašvaldības domes pieteikumam noteiktās prasības.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta ceturtās daļas 1. punkts noteic, ka pieteikumam pievieno koleģiālās institūcijas lēmumu, ja pieteikumu iesniedz koleģiāla institūcija. Savukārt atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta trešās daļas otrajam teikumam koleģiālas institūcijas pieteikumu paraksta tās vadītājs.

Pieteikumam ir pievienots Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes 2024. gada 20. jūnija lēmums par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesā. Pieteikumu ir parakstījis Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes priekšsēdētājs.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta trešās daļas otrā teikuma un ceturtās daļas 1. punkta prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmo daļu pieteikumu Satversmes tiesā pašvaldības dome var iesniegt tikai tad, ja apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības.

Satversmes tiesa ir atzinusi: lemjot par to, vai pašvaldības dome ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ir jāpārbauda, vai pieteikumā ir pamatots tas, ka apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības. Proti, vai no tām normām, atbilstība kurām tiek apstrīdēta, izriet tiesības konkrētajai pašvaldībai un vai apstrīdētā norma aizskar šīs tiesības, tas ir, rada pašvaldībai kādas nelabvēlīgas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 5. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Atlaišanas likums paredz Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišanu, domes darbības izbeigšanu un Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības pagaidu administrācijas iecelšanu. Atlaišanas likuma 4. pants un apstrīdētās Vēlēšanu likuma normas paredzot, ka pagaidu administrācija Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā strādā līdz kārtējām domes vēlēšanām, kas notiks 2025. gada 7. jūnijā. Šajā laikā Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā nedarbošoties demokrātiski leģitimēta dome kā vietējo iedzīvotāju ievēlēta pašpārvaldes institūcija. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētās normas pārkāpj pašvaldības principu, jo liedz tai tiesības pašai pārvaldīt savu administratīvo teritoriju iedzīvotāju interesēs un īstenot pašvaldības institucionālo garantiju – pašvaldības kā institūcijas pastāvēšanu –, kā arī organizatorisko garantiju – pašpārvaldi. Tādējādi esot aizskartas Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības tiesības un apstrīdētās normas neatbilstot Satversmes 1. un 101. pantam.

8.1. Atlaišanas likuma 2. pants paredz, ka ar šo likumu Rēzeknes valstspilsētas pašvaldībā tiek iecelta pagaidu administrācija, un nosaka tās sastāvu. Šā likuma 3. pants noteic atļauju pagaidu administrācijas locekļiem savienot amatu pagaidu administrācijā ar amatiem citās institūcijās. Savukārt Atlaišanas likuma 5. un 6. pants noteic, ka pagaidu administrācijas darbību nodrošina un finansē no Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības budžeta, un nosaka pagaidu administrācijas locekļu atlīdzības apmēru.

Pieteikumā nav pamatots, kādā veidā Atlaišanas likuma 2., 3., 5. un 6. pants aizskar Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības tiesības. Arī Pieteikuma iesniedzēja pati norāda, ka tā pēc būtības neapstrīd Atlaišanas likuma 2. pantu attiecībā uz pagaidu administrācijas personālsastāvu, kā arī tā 3., 5. un 6. pantu. Tomēr, tās ieskatā, gadījumā, ja Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišana tiktu

atzīta par neatbilstošu Satversmei un spēkā neesošu, tad regulējums par pagaidu administrāciju nevarētu palikt spēkā. Tomēr minētais pats par sevi nepamato to, ka norādītās Atlaišanas likuma normas aizskar pašvaldības tiesības.

Līdz ar to pieteikums daļā par Atlaišanas likuma 2., 3., 5. un 6. panta atbilstību Satversmes 1. un 101. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmās daļas prasībām.

8.2. Vēlēšanu likuma 1. panta otrās daļas otrais punkts paredz termiņu, uz kādu ievēlē pašvaldības domi pēc iepriekšējās domes atlaišanas. Savukārt šā panta trešā daļa paredz, ka jaunas domes vēlēšanas nenotiek un līdz kārtējām domes vēlēšanām darbojas pagaidu administrācija, ja Saeima ir pieņēmusi likumu par domes atlaišanu un: 1) līdz kārtējām domes vēlēšanām ir palikuši mazāk nekā deviņi mēneši; 2) līdz kārtējām domes vēlēšanām ir palikuši vairāk nekā deviņi mēneši, bet ne vairāk kā 18 mēneši un likumā par domes atlaišanu noteikts, ka jaunas domes vēlēšanas nenotiek.

Atlaišanas likums stājās spēkā 2024. gada 1. jūlijā. Nākamās kārtējās pašvaldības domes vēlēšanas notiks 2025. gada 7. jūnijā. Apstrīdētajā Atlaišanas likuma 4. pantā paredzēts, ka pagaidu administrācija darbojas līdz dienai, kad uz pirmo sēdi sanāk nākamajās kārtējās pašvaldību vēlēšanās ievēlētā Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības dome. Tādējādi konkrētajā gadījumā uz Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišanu un ieceltās pagaidu administrācijas darbības termiņu attiecas Vēlēšanu likuma 1. panta trešās daļas 2. punkts. Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, vai un kā konkrētajā gadījumā Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības tiesības aizskar Vēlēšanu likuma 1. panta otrās daļas 2. punkts un trešās daļas 1. punkts.

Līdz ar to pieteikums daļā par Vēlēšanu likuma 1. panta otrās daļas 2. punkta un trešās daļas 1. punkta atbilstību Satversmes 1. un 101. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmās daļas prasībām.

8.3. Ar Atlaišanas likuma 1. pantu ir atlaista Pieteikuma iesniedzēja, savukārt Atlaišanas likuma 4. pants un Vēlēšanu likuma 1. panta trešās daļas 2. punkts noteic laikposmu, kurā pašvaldības domes funkcijas pilda pagaidu administrācija. Pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi viedokli, ka ar šīm normām ir aizskartas Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības tiesības.

Līdz ar to pieteikums par Atlaišanas likuma 1. un 4. panta un Vēlēšanu likuma 1. panta trešās daļas 2. punkta atbilstību Satversmes 1. un 101. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmās daļas prasībām.

9. Pieteikumā ir norādīta Pieteikuma iesniedzēja, institūcija, kas izdevusi apstrīdētos aktus, un prasījums Satversmes tiesai. Pieteikumā ir ietverts lietas faktisko apstākļu izklāsts, kā arī juridiskais pamatojums par Atlaišanas likuma 1. un 4. panta un Vēlēšanu likuma 1. panta trešās daļas 2. punkta iespējamo neatbilstību Satversmes 1. un 101. pantam. Līdz ar to šajā daļā pieteikums atbilst arī pārējam Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišanas likuma 1. un 4. panta un Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 1. panta trešās daļas 2. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam” pēc Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes pieteikuma (pieteikums Nr. 80/2024).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – **līdz 2024. gada 23. septembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības domes atlaišanas likuma 2., 3., 5. un 6. panta, kā arī Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 1. panta otrās daļas 2. punkta un trešās daļas 1. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš